

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto

tel: 07/373 05 70, fax: 07/373 05 90

www.kmetijskizavod-nm.si

Kraj: Novo mesto
Datum: 23.7. 2020

Poudarki v ekološki pridelavi poljščin

V Sloveniji je ekološki način pridelave iz leta v leto bolj prisoten in po podatkih Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je bilo v letu 2019 v ekološko kontrolo vključenih 5,5 % vseh kmetij. Dostop do lokalnih ekoloških živil je omogočen na vse več lokacijah ter se iz tržnic in prodaje na kmetijah širi tudi v ostale specializirane prodajalne in v večje trgovske centre. V zadnjem času se pogosteje sliši **EKOLOŠKO IN LOKALNO JE IDEALNO!**

To je slogan letošnje akcija MKGP za ozaveščanje slo. potrošnikov, da je ekološka hrana plod ekološke pridelave, ki spoštuje osnovna načela naravi in okolju prijaznega kmetovanja. Taka hrana je kakovostna in za naše zdravje bolj koristna. Ekološka pridelava ohranja rodovitno prst, skrbi za dobro počutje domačih živali in ohranja kulturno krajino. Dobrodejno vpliva tudi na okolje, saj znižuje izpuste toplogrednih plinov in ohranja čiste vodne vire. Številne znanstvene raziskave dokazujejo večjo vsebnost hranil v ekološki hrani. Kadar je ekološka hrana lokalnega izvora, je njena prehrabna vrednost pogosto najvišja, saj so živila manj časa skladiščena in imajo najkrajšo pot do končnega uporabnika.

V času epidemije covid-19, ko ljudje zaradi zaščite pred okužbo redkeje obiskujejo trgovine in še bolj strmijo k temu, da je hrana tudi zdravilo, so lokalni pridelovalci hrane še bolj pridobili na pomenu.

Kako začeti s pridelavo poljščin in ponudbo hrane?

Vsa hrana, ki se pri nas prideluje, se lahko pridelava tudi na ekološki način. Treba se je za to odločiti, spoznavati optimalne tehnologije in vztrajati. Običajno traja vsaj 2-3 leta, da lahko prodajamo ekološko hrano. Toliko časa traja obdobje preusmeritve. Veliko ekološke hrane zraste prav na njivah.

Morda je najlažje začeti s pridelavo žit, ki jih ob skrbni dodelavi zrnja lahko ponudimo kot moko, zдроб, kosmiče, kaše in še kaj drugega.

V zadnjem obdobju se je povpraševanje po tem še povečalo in res smo še daleč od tega, da zadovoljimo vsa povpraševanja, kljub temu, da žita prevladujejo v eko. Kolobarjih. Prednost naj imajo krušna žita, še posebej pira (največje povpraševanje), ki se lepo prilega na skromnejša tla ali rž na kislih tleh. V primeru bogatih rodovitnih tal pa so letos lepe rezultate dale tudi kakovostne sorte pšenice. Kljub suši, in vlažnim ter toplim razmeram v času klasenja, ko imamo največ opravkov z boleznimi. Med krmnimi žiti se poleg ječmena prideluje tudi več tritikale in ovsa, ki sta bolj odporna na ŠO. Pidelovalci so naredili precejšnji napredek pri zmanjševanju zapleveljenosti z mehanskimi metodami, predvsem česanjem žit (letošnje sušno vreme spomladi, povečalo učinkovitost). Proti plevelom se uspešno borijo tudi z obujanjem tradicionalne setve podsevkov, predvsem iz vrst detelj, DTM. Danes to imenujemo intercropping, kar pomeni, da na enkrat pridelujemo več vrst kulturnih rastlin na njivi. Npr: podsevki detelj, DTM, morda celo korenja v njivi z žiti. S takim načinom setev si lahko izboljšamo tudi količino beljakovin za živino, če npr. med ječmen spomladi dosejemo krmni grah. Na ta način gradimo zgodbo, ko si sami pridelamo

beljakovinsko krmo za živino, namesto, da jo uvažamo iz daljne Brazilije. Take setve so dobrodošle tudi z vidika povečevanja biodiverzitete, kar koristi okolju, posredno pa s tem tudi pridelovalcem in vsem nam.

Kako ukrepati po žetvi žit in kakšne ukrepe izvajati na strniščih?

Tako kot vsem ostalim kmetom, oz. še bolj, je pomembno, da strnišče ne ostane golo niti en dan. Smo v obdobju intenzivne fotosinteze in rasti, zato se tudi pleveli intenzivno bohotijo. To je za ekološkega kmeta lahko zelo usodno. Skratka čimprej je potrebno njivo obdelati in posejati strniščno kulturo, če to nismo storili že spomladi, s setvijo omenjenih podsevkov. Za setev imamo na izbiro veliko primernih rastlin in mešanic. Žal je suša pri teh setvah precejšnja ovira. Izbiramo lahko samo med tistimi, ki imajo najnižje zahteve po vodi in so zmožne vznika in rasti v visokih temperaturah (sudansko travo, proso, krmno ogrščico in repico). V juliju se za krmo še lahko seje mnogocvetne ljulke, inkarnatka, ozimna grašica,. Za prehrano pa velja termin do 25. julija skrajni za setev ajde, kolerabe, črne redkve in repe. Vedno več kmetov pa opaža dobrobiti, ki jih prinašajo setve dosevkov za podor. Tu mislim predvsem na mešanice aleksandrijske ali perzijske detelje, munga, facelije, lan in druge medonosne rastline. Za ostale vrste dosevkov, kot so trajnejše trave in detelje bolj priporočamo, da se s setvijo počaka, da prvih padavin in nižjih temperatur, po 10. avgustu. V tem času pa vzdržujemo praho, brez plevelov, tako da nekajkrat njivo plitko obdelamo oz. prebranamo.

V kolobarjih z žiti in deteljami dajmo prednost rastlinam iz družine križnic, ki se lepo podajo v kolobarje z žiti, koruzo in deteljami in so manj zahtevne za setev v poletnem času. Sem sodijo: krmna ogrščica, krmna repica in novejša meliorativna redkev.

Medonosna mešanica Saatbau

Mungo

Meliorativna redkev

Kako pa je z obdelavo tal na eko kmetijah?

Glede na to, da je kakovost tal v ekološki pridelavi najpomembnejši temelj pridelave, smo na to še posebej pozorni tudi pri njihovi obdelavi. Slednjo moramo predvsem zmanjševati. Za to je pri setvi strniščnih dosevkov lepa priložnost, saj za priporočene dosevke, zadošča že bolj grobo pripravljena tla, ki jih uredimo le z rahljanjem. Za bolj zahtevne rastline, oz. ob močnem soncu je pomembno, da je setev na enakomerni globini in povaljana.

Na trgu so vedno bolj iskana tudi brezglutenska žita, ki jih na ekoloških njivah lahko pridelamo

Ekološke kmetije od brezglutenskih žit največ pridelajo ajde, ki je pri nas tradicionalna rastlina. Ne sodi v botanično skupino trav, kot ostala žita in kamor spada tudi koruza, ki tudi velja za brezglutensko žito. Koruza se najbolj uspešno prideluje na živinorejskih ekoloških kmetijah, kjer imajo na razpolago dovolj potrebnih ekoloških živinskih gnojil. Res pa je, da je za pridelavo zahtevnejša predvsem zaradi zatiranja plevelov, ki se lahko rešujejo le v okviru pestrega večletnega kolobarja, ki ustvarja stalno zeleno odejo iz kulturnih rastlin. Več o pridelavi ekološke koruze najdete: <http://www.kmetijskizavod-nm.si/nasvet/tehnolo%C5%A1ki-list-za-ekolo%C5%A1ko-pridelavo-koruze>

Precej je povpraševanja tudi po rastlinskih oljih ekološke pridelave. Kako pridelovalci lahko pridejo do olja?

Najprej je treba odločiti preveriti, kakšne možnosti imamo, da v kolobar vključimo oljnice. Najpogosteje se sejejo sončnice, buče, konopljo, lan in riček. Vse veljajo kot zahtevnejše rastline, okopavine in zahtevajo več nege, gnojenja ter varstva pred pleveli. Več o pridelavi oljnic najdete na: <http://www.kmetijskizavod-nm.si/nasvet/tehnolo%C5%A1ka-navodila-za-ekolo%C5%A1ko-pridelavo-polj%C5%A1%C4%8D> A prakse kažejo, da je vse to možno in imamo kar nekaj kmetij ki oljnice pridelajo in jih tudi predelajo do ponudbe hladno stiskanih olj.

Kako pa je s pridelavo soje? Vemo, da jo živinorejci precej uporabljajo?

V zadnjem času, se v okviru EIP znate stročnice načrtno ukvarjamo s tem vprašanjem. Za kakovost naših pridelkov in izdelkov je pomembno, da se uporablja soja brez GSO. Urejanje plevelov je najzahtevnejše opravilo. Zaenkrat rezultati kažejo, da se soje v eko. Pridelavi seje na MVR 75 cm, oz. 70, odvisno od tega kakšne MVR imajo naši okopalniki. Ne priporočamo setve na MVR 12,5 cm. Treba je izvajati aktivno česanje, kot okopavanje, takoj ko vzniknejo pleveli. Aktivnosti nadaljevati, dokler soja ne prekrije njive, tudi do 5 prehodov je potrebnih. Več o uporabi prstastega okopalnika najdete na: <https://www.youtube.com/watch?v=Sfe9uRWwuCM>

Ali je še kakšen poljski pridelek, ki ga je potrebno izpostaviti, kot pomembno hrano in se ponuja v ekoloških pridelavah?

Pestrost teh pridelkov je še velika, v mislih imam razne poljske vrtnine kot je korenje, rdeča pesa, koleraba in repa. Posebej pa bi želela izpostaviti krompir. Letošnje leto, ko se kaže zelo lepa letina in bodo gotovo težave zaradi padca cene, se lahko zopet vprašamo ali res ne zmoremo ponuditi našim kupcem krompirja, ki bo ekološko pridelan. Res, da je pridelava podvržena tako težavam zaradi pojava bolezni in škodljivcev, a glede na dobre prakse, ki kažejo, da je krompir možno pridelati brez pesticidov in umetnih gnojil ter glede na raziskave na področju ponudbe odpornejših sort krompirja ter ranih sort, ki se že danes prodajajo in so tudi primerne za ekološko pridelavo, vseeno spodbujam pridelovalce, da se poskusijo tudi na tem področju pridelave. Prepričana sem, da lahko ponudimo dober ekološki krompir. Primer dobre prakse iz kmetije Kozina, Hrastje pri Kranju, si lahko pogledate na: <https://www.youtube.com/watch?v=L-zyTo89u2I>

Vse vrste hrane, ki se pri nas prideluje, se lahko pridelata tudi na ekološki način. Treba se je za to odločiti, spoznavati optimalne tehnologije in na tem vztrajno delati. Običajno traja vsaj 2-3 leta, da lahko prodajamo ekološko hrano. Toliko časa traja obdobje preusmeritve. Veliko ekološke hrane lahko pridelamo prav na njivah.

Pripravila: Mateja Strgulec

